

ПОЛІГРАФІЧНА ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

PRINTING INDUSTRY OF UKRAINE: THE MODERN STATE AND PROGRESS TRENDS

На основі статичної інформації за останні п'ять років проаналізовано сучасний стан поліграфічної промисловості в Україні та охарактеризовано динаміку кількості підприємницьких структур. Розглянуто регіональні особливості розвитку поліграфічних підприємств та їх сучасні форми, проаналізований регіональний розподіл підприємств поліграфічної діяльності та виявлено регіональні центри розвитку промисловості. Також у статті досліджено середньоринкові показники діяльності підприємств поліграфічної промисловості, на основі аналізу яких: визначено основні тенденції розвитку промисловості, виділено основні наслідки глобальної економічної кризи для промисловості, розглянуто основні тенденції її післякризового відновлення. Охарактеризований розвиток поліграфічної промисловості, визначені основні фактори, що впливають на стан промисловості та окреслені основні перспективи розвитку поліграфічної промисловості.

На основе статической информации за последние пять лет проанализировано современное состояние полиграфической промышленности в Украине и охарактеризованы динамику количества предпринимательских структур. Рассмотрены региональные особенности развития полиграфических предприятий и их современные формы, проанализирован региональное распределение предприятий полиграфической деятельности и выявлены региональные центры развития промышленности. Также в статье исследованы среднерыночные показатели деятельности предприятий полиграфической промышленности, на основе анализа которых: определены основные тенденции развития промышленности, выделены основные последствия глобального экономического кризиса для промышленности, рассмотрены основные тенденции ее посткризисного восстановления. Охарактеризован развитие полиграфической промышленности, определены основные факторы, влияющие на состояние промышленности и намечены основные перспективы развития полиграфической промышленности.

Based on static information over the past five years, analysed the current state of the printing industry in Ukraine and characterized the dynamics of businesses. Consider regional characteristics of printing companies and their modern form, analysed the regional distribution companies printing business and found regional centres of industrial development. Also in the article the average market performance enterprise printing industry, based on an analysis of: the main trends in the industry are shown the effects of the global economic crisis on the industry, the basic trends of the post-crisis recovery. Celebrated development of printing industry, the major factors affecting the state of the industry and outlined the main perspectives of the printing industry.

Ключові слова: *поліграфічна промисловість, чинники впливу, фінансові результати, перспективні напрямки розвитку.*

Вступ. Поліграфічна промисловість виступає однією з найважливіших підсистем видавничо-поліграфічної галузі, яка займає важливе місце в економіці України. На сучасному етапі дана промисловість широко розвивається, поширена по всіх областях і регіонах України і користується значним попитом на виготовлену продукцію, виступає матеріально-технічною базою видавничого виробництва. Попри важливість поліграфічної промисловості, сьогодні фактично відсутня достовірна інформація про стан та тенденції розвитку.

Аналізуючи останні джерела досліджень і публікації слід відзначити, що упродовж останніх кількох років з'явилися лише дві фундаментальні праці, в яких досліджено тенденції та проблеми розвитку видавничо-поліграфічної галузі України. Одна з них – це монографія Л. Швайки «Економіка видавничо-поліграфічної галузі» [7]. Іншою є монографія Б. Дурняка, А. Штангрета, О. Мельникова «Видавничо-поліграфічна галузь України: стан, проблеми, тенденції. Статистично-графічний огляд» [2]. Однак в даних роботах стан видавничо-поліграфічної галузі розглядається до кризи, і не відображені останні роки.

Постановка завдання. Основною метою цієї статті є характеристика розвитку поліграфічної промисловості України, визначення основних тенденцій за результатами проведеного статистичного дослідження безпосередньо у Держкомстаті України.

Методологія. Теоретико-методологічну основу роботи становлять праці вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері управління поліграфічними підприємствами. Для досягнення поставленої мети використано такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: статистичний та графічний методи системний та порівняльний аналіз, метод логічного узагальнення.

Результати дослідження. На сьогодні налічується велика кількість приватних, колективних поліграфічних підприємств, які здебільшого оснащені сучасною технікою для друку, що успішно конкурують на ринку пакувальної, рекламної, бланкової та іншої комерційної продукції. Вони помітно підняли рівень якості поліграфічного виконання друкованої продукції [1; с. 13].

Дослідження стану поліграфічної галузі України ґрунтується на офіційних даних Державного комітету статистики України, Державного комітету телебачення та радіомовлення України, Державної наукової установи «Книжкової палати України ім. І. Федорова».

Станом на 01.06.2012 р. до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції внесено 5225 суб'єктів видавничої справи (4139 – юридичні особи, 1086 – фізичні особи) (рис. 1). Серед зареєстрованих суб'єктів займаються виготовленням поліграфічної продукції 672 підприємства, та 1870 суб'єктів видавничої справи поєднують 2-3 види діяльності: видавничу діяльність, виготовлення і розповсюдження видавничої продукції [5].

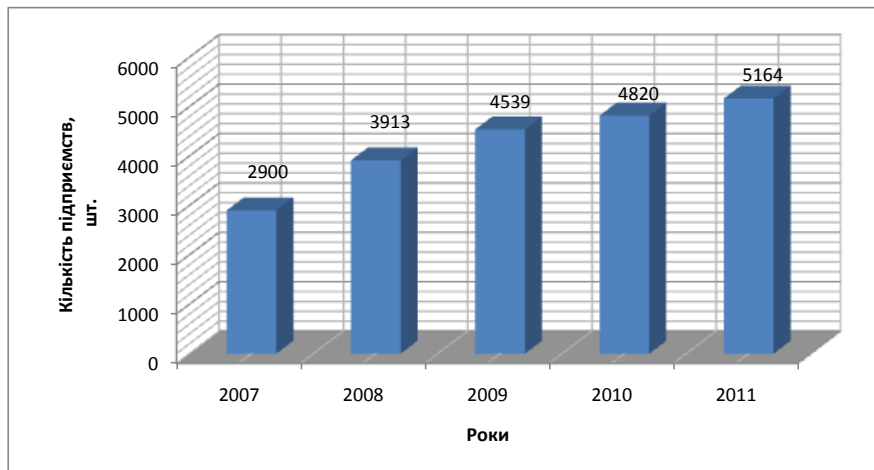

Рис. 1. Кількість видавничо-поліграфічних підприємств в Україні за 2007-2011 рр. (стан на кінець звітного року) (систематизовано на базі [6])

За аналізовані роки спостерігається поступове збільшення суб'єктів на ринку поліграфічної продукції. Швидшими темпами кількість поліграфічних підприємств зростала у 2007-2009 роках, і менш повільне зростання спостерігається на останні 2 роки.

Регіональний розподіл підприємств поліграфічної діяльності показує, що на сьогодні сформовано 2 потужні центри (рис. 2), які знаходяться у м. Києві та Харківській області [5]. Розподіл суб'єктів поліграфічної промисловості по областях (регіонам) виглядає наступним чином: Харківська область - 662, Донецька - 315, Дніпропетровська - 304, Львівська - 243, Одеська - 171, Київська - 141, Автономна Республіка Крим - 130, Луганська - 98, Вінницька - 93, Полтавська - 88, Запорізька - 77, Сумська - 73, Херсонська - 71, Черкаська - 71, Волинська - 70, Рівненська - 63, Тернопільська - 62, Івано-Франківська - 60, Хмельницька - 58, Закарпатська - 55, Чернівецька - 51, Миколаївська - 46, Чернігівська - 47; Житомирська - 39, Кіровоградська область - 28, мм. Київ - 2070, Севастополь - 39.

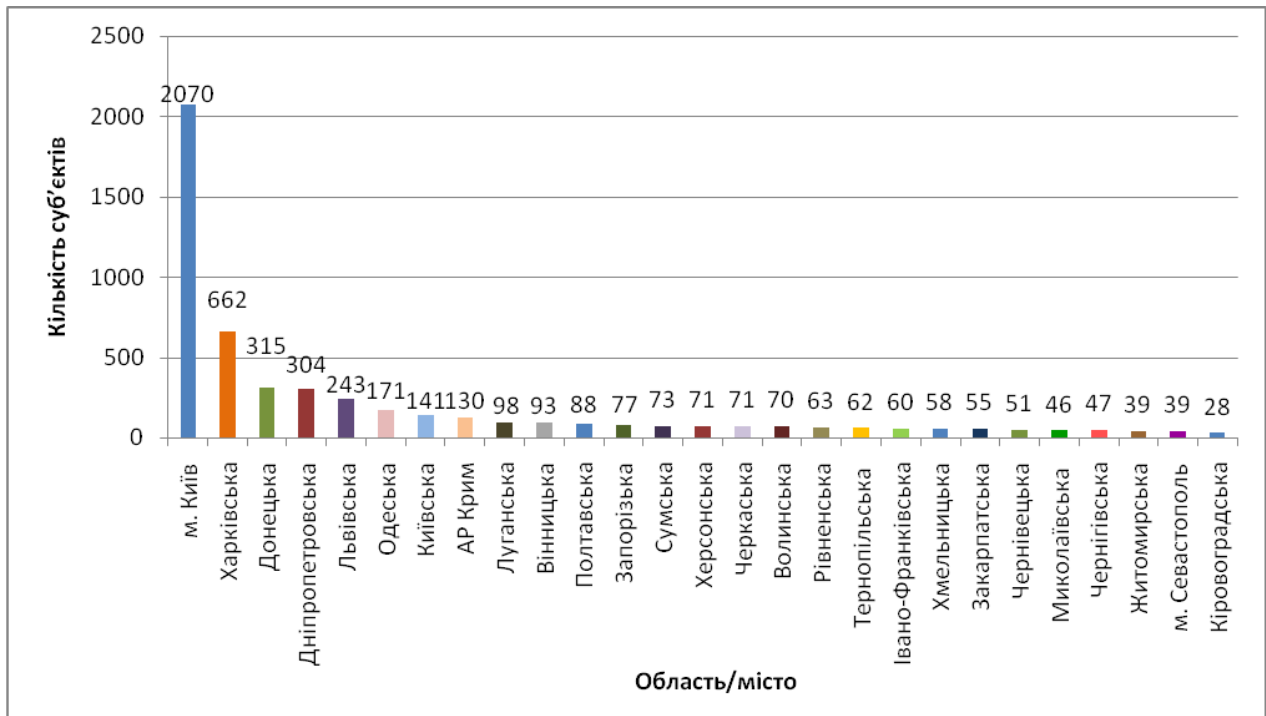

Рис. 2. Кількість видавничо-поліграфічних підприємств в Україні (регіональний розподіл) (систематизовано на базі [6])

Приведені дані засвідчують існування непропорційності розташування підприємств у регіонах, яка призводить до деформації структури промисловості, зменшення задоволення потреб споживачів у друкованій продукції.

Дані Українського комітету статистики дають можливість зробити певні висновки, щодо стану поліграфічної промисловості, досліджуючи середньоринкової показники діяльності підприємств поліграфічної промисловості за КВЕД 22.2 «Поліграфічна діяльність» (за новим стандартом 18.1) (табл. 1).

Таблиця 1

Показники діяльності підприємств поліграфічної промисловості протягом 2007-2011 рр. за КВЕД 22.2 [4]

Показник	2007	2008	2009	2010	2011
1	2	3	4	5	6
Обсяг виробленої продукції млн.грн	7,415	9,18	9,375	9,936	10,625
Абсолютний приріст (базисний), млн.грн	-	1,765	1,96	2,521	3,21
Абсолютний приріст (ланцюговий), млн.грн	-	1,765	0,195	0,561	0,689
1	2	3	4	5	6
Темп приросту (базисний), млн.грн	-	23,80	26,43	34,00	43,29
Темп приросту (ланцюговий), млн.грн	-	23,80	2,12	5,98	6,93

Прибуток (млн.грн)	0,286	0,222	0,289	0,301	0,305
Абсолютний приріст (базисний), млн.грн	-	-0,064	0,003	0,015	0,019
Абсолютний приріст (ланцюговий), млн.грн	-	-0,064	0,067	0,012	0,004
Темп приросту (базисний), млн.грн	-	-22,38	1,05	5,24	6,64
Темп приросту (ланцюговий), млн.грн	-	-22,38	30,18	4,15	1,33
Збиток (млн.грн)	0,11	0,881	0,429	0,272	0,403
Абсолютний приріст (базисний), млн.грн	-	0,771	0,319	0,162	0,293
Абсолютний приріст (ланцюговий), млн.грн	-	0,771	-0,452	-0,157	0,131
Темп приросту (базисний), млн.грн	-	700,91	290,00	147,27	266,36
Темп приросту (ланцюговий), млн.грн	-	700,91	-51,31	-36,60	48,16

Протягом 2007-2011 рр. обсяг ринку поліграфічної продукції в Україні постійно зростає. Так, якщо наприкінці 2007 р. підприємствами поліграфічної промисловості було вироблено продукції на суму 7,415 млн. грн., то протягом 2010 року ця сума складала 10,63 млн. грн., зростання сягнуло 43%. Аналізуючи ланцюговий темп приросту, слід відмітити, що найбільше зростання майже у 3 рази, у порівнянні з попереднім роком, відмічено у 2010 році. Показник прибутку відображає нестабільність, оскільки у 2008 році було значне падіння рівня прибутку майже на 23% у порівнянні з 2007 роком, і повільне зростання протягом наступних років.

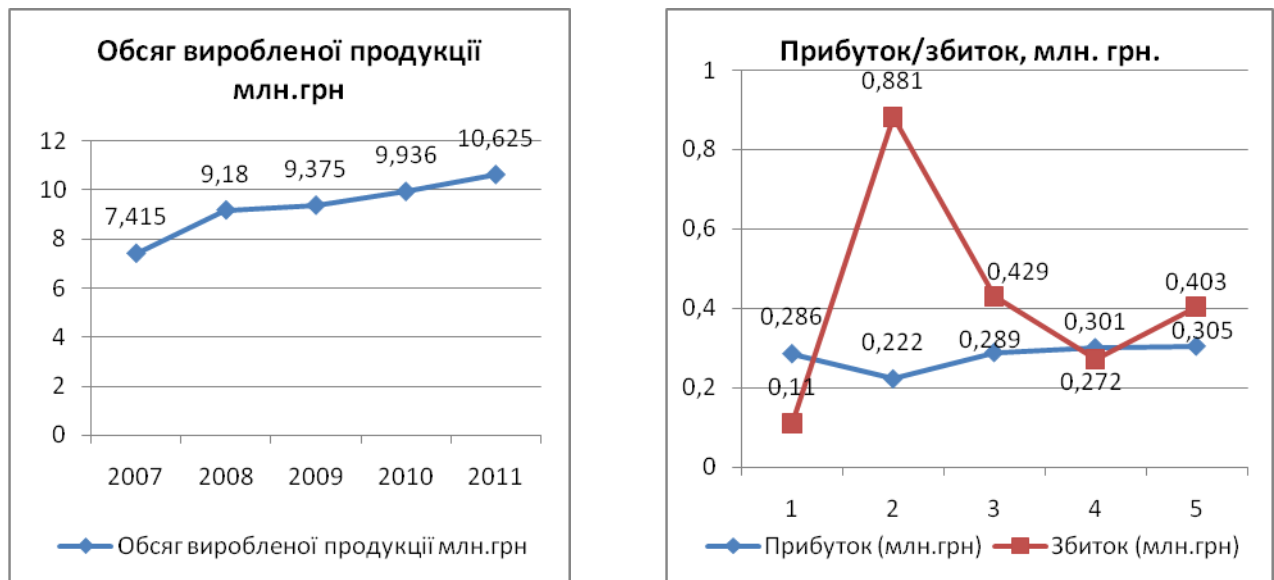

Рис.3. Динаміка обсягу виробленої продукції, прибутку та збитку (систематизовано на базі [4])

Аналізуючи показники збитку, необхідно виділити, що найбільший показник збитку був у 2008 році, і зріс у 7 разів порівняно з 2007 роком.

Протягом 2009-2010 даний показ мав тенденцію до зниження, але вже у 2011 році показник зріс майже вдвічі у порівнянні з попереднім 2010 роком.

Про нестабільне становище в промисловості свідчить і значна частка збиткових підприємств – в межах 33-57% за 2007-2011 роки (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість збиткових підприємств поліграфічної галузі у 2007-2011 рр.[6]

Показник	2007	2008	2009	2010	2011
Фінансовий результат (прибуткових підприємств), млн.грн.	0,286	0,222	0,289	0,301	0,305
Частка прибуткових підприємств,%	66,5	60,7	61,8	64,5	43,1
Фінансовий результат (збиткових підприємств), млн.грн.	0,110	0,881	0,429	0,272	0,403
Частка збиткових підприємств,%	33,5	39,3	38,2	35,5	56,9

На початок 2012 року підприємства поліграфічної промисловості України нараховували 2499 підприємств. З них, переважна більшість – малі підприємства (91,3%). Поліграфічна діяльність характеризується привабливістю з точки зору ведення бізнесу, що підтверджується обсягом залучених інвестицій і організацією численних приватних підприємств. Частка суб'єктів приватної форми власності у поліграфічній діяльності більше 88,9% [5].

Істотним недоліком сучасного господарсько-правового регулювання поліграфічної промисловості є відсутність правового механізму обов'язкового моніторингу стану підприємств і вивчення потреб сучасної поліграфічної промисловості. Такий моніторинг, на нашу думку, має стати передумовою стимулювання промисловості та дозволить, урахувавши економічні особливості розвитку поліграфічної промисловості, розробити основи економічної, зокрема галузевої, політики поліграфії.

Таким чином, щоб підприємства поліграфічної промисловості мали можливість гнучко адаптуватися до умов ринку, які постійно змінюються, вони повинні не тільки збільшувати обсяги виробництва, але й правильно оцінювати ситуацію, яка склалася на ринку та можливості своїх конкурентів, за рахунок отриманих даних про зовнішнє середовище, про власні виробничі можливості.

Прогнозується зростання обсягів виробленої продукції не менше ніж на 10%. До факторів, що будуть сприяти розвитку поліграфічних підприємств можна віднести стабілізація вітчизняної економіки, процеси євро інтеграції.

Висновки. До основних елементів наукової новизни проведеного дослідження можна віднести наступні:

- визначено основні тенденції розвитку поліграфічної промисловості, регіональні особливості розвитку поліграфічних підприємств та їх сучасні форми ;
- узагальнено основні причини, що негативно впливають на розвиток поліграфічних підприємств України;
- визначено передумови та перспективи подальшого розвитку поліграфічних підприємств в сучасних економічних умовах.

Виконаний авторами аналіз існуючого стану розвитку поліграфічної промисловості, надав можливість зробити наступні висновки. Розвиток поліграфічної промисловості має чітку тенденцію до зростання упродовж 2007-2011 років. Враховуючи ті кризові явища в економіці України, які пов'язані з початком глобальної економічної кризи; найвищий темп приросту обсягу реалізованої продукції та прибутку відзначений у 2010 році. До негативних аспектів розвитку підприємств поліграфічної промисловості, які були виявлені можна віднести зростання частки збиткових підприємств (57%), існування непропорційності розташування підприємств у регіонах, яка призводить до деформації структури промисловості, зменшення задоволення потреб споживачів у друкованій продукції.

Подальших наукових досліджень потребує визначення регіональних особливостей розвитку поліграфічних підприємств, моделювання динаміки розвитку поліграфічних підприємств з врахуванням загроз пріоритетам розвитку впродовж коротко-, середньо- та довгострокових проміжків часу.

Література:

1. Броніцька Т. Видавнича діяльність України. //Вісник книжкової палати України. – № 6. – 2006. – С. 11-14.
2. Дурняк Б., Штангрет А., Мельников О. Видавничо-поліграфічна галузь України: стан, проблеми, тенденції. Статистично-графічний огляд. Моногр.- Львів:УАД, 2006. – 274 с.
3. Лазановський П. П. Основні фонди поліграфічних підприємств: проблеми використання та оновлення // Палітра друку. – 2005. – № 3. –С. 9-11.
4. Статистичні дані. Видавнича справа // Державний комітет телебачення та радіомовлення України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=88526&cat_id=34099.
5. Статистичні дані. Промисловість // Державна служба статистики України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Статистичний збірник "Промисловість України" за 2007-2010 рр. / Держком. статистики України. – К., 2011. – 307 с.
7. Швайка Л. А. Економіка видавничо-поліграфічної галузі / Л.А.Швайка, А. М.Штангрет. – Львів: Укр. акад. друкарства, 2008. – 480с.